شىنجاڭ كۆپ يول ئارقىلىق ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزگەنلەرنىڭ ئىشقا ئورۇنلىشىشى، ئىگىلىك تىكلىشىنى ئىلگىرى سۈردى

پۈتۈن تاراتقۇ مۇخبىرىمىز **لى چۈنشيا**نىڭ ئاپتونوم رايونلۇق ئادەم كۈچى بايلىقى ۋە ئىجتىمائىي كاپالەت نازارىتىدىن ئىگىلىشىچە، 7 ـ ئاينىڭ 3 ـ كۈنى، ئاپتونوم رايونلۇق ئادەم كۈچى بايلىقى ۋە ئىجتىمائىي كاپالەت نازارىتى ئالدىنقى مەزگىلدە جەمئىيەتكە يۈزلىنىپ 8589 تەكلىپ قىلىنىدىغان ئىش ئورنىنى ئېلان قىلىش ئاساسىدا، يەنە بىر قېتىم ھۆكۈمەت تور بېكىتىدە 2020 ـ يىلى ئاپتونوم رايوندىكى كەسپىي ئورۇنلارنىڭ جەمئىيەتكە يۈزلىنىپ ئاشكارا خىزمەتچى خادىم تەكلىپ قىلىش ئىش ئورنى ئۇچۇرلىرى(2 ـ تۈركۈم)نى ئېلان قىلغان، ئاپتونوم رايونغا بىۋاستە قاراشلىق 15 كەسپىي ئورۇن، يەتتە ۋىلايەت، ئوبلاستنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بولۇپ، جەمئىي 6338 تەكلىپ قىلىنىدىغان ئىش ئورنى بار ئىكەن.

كەسپىي ئورۇنلارنىڭ ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزگەنلەرنىڭ ئىشقا ئورۇنلىشىشىنى ئىلگىرى سۈرۈشتىكى مۇھىم رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش ئۈچۈن، يېقىنقى مەزگىلدە، ئاپتونوم رايونلۇق ئادەم كۈچى بايلىقى ۋە ئىجتىمائىي كاپالەت نازارىتى «يېڭى تىپتىكى تاجىسمان ۋىرۇسلۇق ئۆپكە ياللۇغى يۇقۇمىنىڭ تەسىرىگە تاقابىل تۇرۇپ، كەسپىي ئورۇنلارنىڭ ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزگەنلەرنى ئاشكارا تەكلىپ قىلىش خىزمىتىنى پۈتۈن كۈچ بىلەن ياخشى ئىشلەش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇش»نى بېسىپ تارقىتىپ، بۇ يىل ۋە كېلەر يىلى پۈتۈن ئاپتونوم رايوندىكى ھەر دەرىجىلىك، ھەر تۈرلۈك كەسپىي ئورۇنلاردىكى بوش قالغان ئىش ئورۇنلىرىنى 80%تىن تۆۋەن بولماسلىق نىسبىتى بويىچە ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزگەنلەرنى مەخسۇس تەكلىپ قىلىش(كەسىپ تاللاش مەزگىلدە خىزمەت ئورنى ئەمەلىيلەشمىگەن ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزگەنلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ)قا ئىشلىتىشنى ئايدىڭلاشتۇرغان، شۇنىڭ بىلەن بىللە، كەسپىي ئورۇنلارنىڭ تەكلىپ قىلىش شەكلىنى يەنىمۇ بېيىتىپ، توردا، تور سىرتىدا، مەكتەپتە تەكلىپ قىلىش قاتارلىق جانلىق شەكىللەرنى قوللىنىپ، ھەرقايسى ھالقىلارنىڭ توختاپ قالماسلىقى، ئۈزۈلۈپ قالماسلىقىنى ساقلىغان؛ ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزگەنلەرنى جەنۇبىي شىنجاڭدىكى ئۈچ ۋىلايەت، بىر ئوبلاست ۋە ئاساسىي قاتلامدىكى جاپالىق، چەت ـ ياقا رايونلاردىكى كەسپىي ئورۇنلارغا بېرىپ ئىشلەپ، نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش ئۆتكەلگە ھۇجۇم قىلىش جېڭىدە غەلىبە قىلىش، ئومۇميۈزلۈك ھاللىق جەمئىيەت قۇرۇپ چىقىشتا ھەل قىلغۇچ غەلىبە قىلىش داۋامىدا تۆھپە يارىتىشقا ئىلھاملاندۇرغان ۋە يېتەكلىگەن.

ئىگىلىنىشچە، بۇ يىل پۈتۈن شىنجاڭدىكى كەسپىي ئورۇنلار پىلانلىغان تەكلىپ قىلىش ئىش ئورنى 17 مىڭ ئىكەن (ئاپتونوم رايوننىڭ ئوتتۇرا ـ باشلانغۇچ مەكتەپ، يەسلى ئوقۇتقۇچىلىرىنى تەكلىپ قىلىش ئىش ئورنىنى ئۆز ئىچىگە ئالمايدىكەن). نۆۋەتتە، ھەرقايسى جايلار، ھەرقايسى تارماقلار تەكلىپ قىلىش پىلانى بويىچە، كەسپىي ئورۇنلارنىڭ جەمئىيەتكە يۈزلىنىپ ئاشكارا تەكلىپ قىلىش خىزمىتىنى بىخەتەر، تەرتىپلىك، ئۆز ئالدىغا قوزغىتىپ ھەم قانات يايدۇرۇپ، ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزگەنلەرنى پائال قوبۇل قىلىپ ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇۋېتىپتۇ.

پۈتۈن تاراتقۇ مۇخبىرىمىز **ۋاڭ نا**نىڭ شىنجاڭ ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش بىڭتۇەنى ئاچقان ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش ئارقىلىق خەلققە نەپ يەتكۈزۈش قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئاخبارات ئېلان قىلىش يىغىنىدىن ئىگىلىشىچە، بىڭتۇەن ئالاقىدار تارماقلار بىلەن بىرلىكتە «بەش بىر تۈركۈم»دىكى جەمئىي 26 مىڭدىن كۆپرەك ئىش ئورنى ئارقىلىق، ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزگەنلەرنىڭ كۆپ يول ئارقىلىق ئىشقا ئورۇنلىشىشىغا، ئىگىلىك تىكلىشىگە مەدەت بېرىدىكەن.

تونۇشتۇرۇلۇشىچە، بۇ يىل بىڭتۇەنگە قاراشلىق ئالىي مەكتەپلەردە 13 مىڭ 863 ئوقۇغۇچى ئوقۇش پۈتكۈزگەن بولۇپ، 6 ـ ئاينىڭ 30 ـ كۈنىگىچە 8037 ئوقۇغۇچى ئىشقا ئورۇنلىشىش كېلىشىمى ئىمزالىغان، بۇ، بىڭتۇەنگە قاراشلىق ئالىي مەكتەپلەرنى پۈتكۈزگەنلەرنىڭ تەخمىنەن 58%نى ئىگىلەيدىكەن. كېيىنكى قەدەمدە، ئورگان، كەسپىي ئورۇنلار ئارقىلىق بىر تۈركۈمنى قوبۇل(تەكلىپ) قىلىنىدىكەن، كارخانىلار بىر تۈركۈمنى قوبۇل قىلىشقا رىغبەتلەندۈرۈلىدىكەن، ئاساسىي قاتلام مۇلازىمەت تۈرلىرى بىر تۈركۈمنى قوبۇل قىلىدىكەن، ئىگىلىك تىكلەشكە ياردەم بېرىش ئارقىلىق بىر تۈركۈمى يېتەكلىنىدىكەن، بىر تۈركۈمنىڭ كۆپ خىل شەكىلدە جانلىق ئىشقا ئورۇنلىشىشىغا مەدەت بېرىلىدىكەن، «بەش بىر تۈركۈم»دىكى جەمئىي 26 مىڭدىن كۆپرەك ئىش ئورنى ئارقىلىق ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزگەنلەرنىڭ كۆپ يول بىلەن ئىشقا ئورۇنلىشىشىغا، ئىگىلىك تىكلىشىگە مەدەت بېرىلىدىكەن.

نۆۋەتتە، بىڭتۇەن 2020 ـ يىللىق ئورگان، كەسپىي ئورۇنلارغا قوبۇل(تەكلىپ) قىلىش خىزمىتىنى قوزغاتقان، شىنجاڭ ئىچى ـ سىرتىدىكى ئالىي مەكتەپلەرگە يۈزلىنىپ 7400 ئادەم ئەتراپىدا قوبۇل(تەكلىپ) قىلىشنى پىلانلىغان.

بىڭتۇەن تەدبىر قوللىنىپ ئوتتۇرا، كىچىك، ئۈششاق كارخانىلارنى قوبۇل قىلىپ ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇشقا ئىلھاملاندۇرۇپ، بىر قېتىملىق ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش ياردەم تولۇقلىمىسى بېرىدىكەن. كارخانىلار قوبۇل قىلغان ئوقۇش پۈتكۈزگەنلەرگە قارىتا ئىش ئورنىدا تەربىيەلەشنى قانات يايدۇرسا، كەسىپ بويىچە تەربىيەلەش ياردەم تولۇقلىمىسى بېرىپ قوللايدىكەن، دۆلەت كارخانىلىرىنىڭ تەكلىپ قىلىش كۆلىمىنى ماس قەدەمدە كېڭەيتىپ، كارخانىلارنىڭ ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇشنى مۇقىملاشتۇرۇشتىن ئىبارەت بۇ ئاساسلىق يول ئارقىلىق، ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزگەنلەرنىڭ ئىشقا ئورۇنلىشىشىنى مۇقىملاشتۇرىدىكەن.

بىڭتۇەن يەنە ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزگەنلەرگە قارىتىلغان «ئۈچنى قوللاش، بىرنى يۆلەش» پىلانى، «ئالاھىدە ئىش ئورنى ئوقۇتقۇچىلىرى»، غەربىي قىسىم پىلانى پىدائىيلىرى قاتارلىق ئاساسىي قاتلام مۇلازىمەت تۈرلىرىنى بىرتۇتاش پىلانلاپ يولغا قويۇش ئارقىلىق، تېخىمۇ كۆپ ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزگەنلەرنى بىڭتۇەنگە، بولۇپمۇ جەنۇبىي شىنجاڭدىكى شى، تۇەنلەرگە بېرىپ مۇلازىمەت قىلىشقا ئىلھاملاندۇرغان، يېتەكلىگەن. 2020 ـ يىلى بىڭتۇەن ئاساسىي قاتلام مۇلازىمەت تۈرلىرىگە ئەمەلىي قوبۇل قىلغان ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزگەنلەرنىڭ سانى 4401 بولۇپ، بۇلتۇرقىغا سېلىشتۇرغاندا 30% كۆپەيگەن، نۆۋەتتە توردا سىناش، يۈزتۇرا ئىمتىھان ئېلىش قاتارلىق تۈرلۈك خىزمەتلەر ئاساسىي جەھەتتىن تاماملانغان.

بىڭتۇەن ئادەم كۈچى بايلىقى ۋە ئىجتىمائىي كاپالەت ئىدارىسى يەنە ئىگىلىك تىكلەش كېپىللىك قەرز پۇلى(ئەڭ يۇقىرى سوممىسى 200 مىڭ يۈەنگە يېتىدۇ)، يېڭى تىپتىكى تاجىسمان ۋىرۇسلۇق ئۆپكە ياللۇغى يۇقۇمى مەزگىلدە بىر قېتىملىق ئىگىلىك تىكلەش ياردەم تولۇقلىمىسى بېرىش سىياسىتى، ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش ياردەم پۇلى ۋە ئۆز ئالدىغا ئىگىلىك تىكلەش ياردەم تولۇقلىمىسى بېرىش قاتارلىق يۆلەش سىياسەتلىرىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، تېخىمۇ كۆپ ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزگەنلەرنىڭ ئىگىلىك تىكلەشكە، ئىشقا ئورۇنلىشىشقا ئىلھام بېرىدىكەن. سۇپا ئىقتىسادى، كىچىك دۇكان ئىقتىسادى قاتارلىق 3 ـ كەسىپ مۇلازىمەت كەسپىنىڭ تەرەققىياتىغا تايىنىپ، ئىجتىمائىي كاپالەت ياردەم تولۇقلىمىسى بېرىش قاتارلىق قوللاش سىياسەتلىرىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، جانلىق ئىشقا ئورۇنلىنىش بوشلۇقىنى كېڭەيتىدىكەن.

ئىختىيارىي مۇخبىرلار **جاۋ شۈاڭ، ۋاڭ شىنيۈن** خەۋەر قىلىدۇ: يېقىندا، بايىنغولىن موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستلىق ئادەم كۈچى بايلىقى ۋە ئىجتىمائىي كاپالەت ئىدارىسى 6132 ئىش ئورنىنى توپلاپ ـ جەملەپ، ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزگەنلەرنىڭ ئىش ئورنىنى تاللاپ ئىشقا ئورۇنلىشىشىغا شارائىت يارىتىپ بەرگەن.

بۇ يىل بايىنغولىن ئوبلاستىدىكى ئادەتتىكى ئالىي مەكتەپلەرنى پۈتكۈزگەنلەر 11 مىڭغا يېقىنلىشىپ، ئالدىنقى يىلنىڭ ئوخشاش مەزگىلدىكىدىن 16.7% كۆپەيگەن، ئۇلارغا ئوتتۇرا تېخنىكوم، تېخنىك مەكتەپ قاتارلىقلارنى پۈتكۈزگەنلەرنى قوشقاندا، بۇ يىل ئىشقا ئورۇنلىشىشقا تېگىشلىك ئوقۇش پۈتكۈزگەنلەر جەمئىي 16 مىڭ ئىكەن.

بايىنغولىن ئوبلاستلىق ئادەم كۈچى بايلىقى ۋە ئىجتىمائىي كاپالەت ئىدارىسى ئادەم كۈچى بايلىقى مۇلازىمەت مەركىزىنىڭ مۇدىرى يۈ جيەنگو تونۇشتۇرۇپ مۇنداق دېدى: 6132 ئىش ئورنى ئىچىدە، كەسپىي تېخنىكا ئىختىساسلىقلىرى ئىش ئورنى 56.8%نى ئىگىلەيدۇ، 147 ئىش تۈرىگە چېتىلىدۇ. ئىش ئورنى ئۇچۇرلىرى ۋېيشىن، تور، يان تېلېفون APPسى قاتارلىق سۇپىلار ئارقىلىق نۇقتىدىن نۇقتىغا تارقىتىلدى، ھەرقايسى جايلار ئىشقا ئورۇنلىشىش ئارزۇسى بار ئىشقا ئورۇنلاشمىغان ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزگەنلەرنى ئاز دېگەندە ئۈچ قېتىم ئىش ئورنى تەۋسىيەسى بىلەن تەمىنلەيدۇ.

بۇنىڭدىن باشقا، بايىنغولىن ئوبلاستى يەنە ئىجتىمائىي كاپالەت ياردەم تولۇقلىمىسى تارقىتىش، باجنى كېمەيتىش ـ ھەققىنى تۆۋەنلىتىشنى يولغا قويۇش قاتارلىق تەدبىرلەر ئارقىلىق كارخانىلارنى ئوقۇش پۈتكۈزگەنلەرنى ئىمكانقەدەر قوبۇل قىلىپ ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇشقا ئىلھاملاندۇرغان ھەم ئىگىلىك تىكلەش بويىچە تەربىيەلەشكە تەشكىللەش، ئىگىلىك تىكلەش كېپىللىك قەرز پۇلى سوممىسىنى ئۆستۈرۈش قاتارلىق تەدبىرلەر ئارقىلىق ئوقۇش پۈتكۈزگەنلەرنىڭ ئۆز ئالدىغا ئىگىلىك تىكلىشىگە مەدەت بەرگەن.

بىر ئاپتوموبىل قوي تېرىسى ئۆمۈرلۈك ئاكا ـ ئۇكا

□ پۈتۈن تاراتقۇ مۇخبىرىمىز سۇ لۇپىڭ

7 ـ ئاينىڭ 3 ـ كۈنى چۈشتىن بۇرۇن، ئۈرۈمچى شەھىرى سايباغ رايونى خوتەن كوچىسى تەۋەلىك رايونى باشقۇرۇش كومىتېتى شەرقىي 2 ـ كوچا مەھەللىسىدىكى «يۈسۈپجان كاۋاپخانىسى»دا، 56 ياشلىق چېڭ گويمىڭ ئەپچىللىك بىلەن زىققا گۆش ئۆتكۈزۈۋاتاتتى، 52 ياشلىق يۈسۈپ توختى ئۈستەل ـ ئورۇندۇقلارنى تىزىۋاتاتتى، بىرى خېنەن تەلەپپۇزىدا، يەنە بىرى شىنجاڭ تەلەپپۇزىدا سۆزلەپ، ئىككىسى كۈلكە ـ چاقچاق قىلىشىۋاتاتتى. 25 يىلدىن بۇيان، بىر ئاپتوموبىل قوي تېرىسى ئارىلىقى 3000 كىلومېتىردىن ئاشىدىغان ئىككى جايدىكى ئىككى ئادەمنى بىر ـ بىرىگە زىچ باغلىغانىدى.

1994 ـ يىلى، خېنەندە كۆن ـ خۇرۇم پىششىقلاش زاۋۇتى ئاچقان چېڭ گويمىڭ شىنجاڭغا مال مەنبەسى ئىزدەپ كېلىپ، تۇنجى بېكەتتە ئۈرۈمچى 3 ـ كۈۋرۈك بازىرىغا كەلدى. يۈسۈپ چېڭ گويمىڭغا تەرجىمان بولدى. «ئەينى چاغدا، ئۇ مېنى باشلاپ بازارنى ئايلاندۇرغانىدى، يەنە ياردەملىشىپ باھا تالىشىپ بەرگەنىدى.» بۇ «مەشغۇلات» ئارقىلىق چېڭ گويمىڭ يۈسۈپنى دوستلۇققا لايىق ئادەمكەن، دەپ قارىدى. مېڭىشتىن ئىلگىرى، ئۇ ئۆيىنىڭ تېلېفون نومۇرىنى يۈسۈپكە قالدۇرۇپ قويىدى.

«چېڭ ئاكام ماڭا، ئۈرۈمچى بازىرى چەكلىك ئىكەن، قوي تېرىسنى ئىچكىرى رايونلارغا ئاپىرىپ سېتىشنى ئويلىشىپ باقسۇن، دېگەندى.» 1996 ـ يىلى، يۈسۈپ تەرەپ ـ تەرەپتىن 550 مىڭ يۈەن غەملەپ، 10 مىڭ پارچە قوي تېرىسى سېتىۋېلىپ، ئۇزۇن يوللۇق يۈك توشۇش ئاپتوموبىلىدىن بىرنى كىرا قىلىپ، تولۇپ تاشقان ئارزۇ بىلەن خېبېيغا يۈرۈپ كەتتى. ئويلىمىغان يەردىن، ئەمدىلا شىئەنگە كىرگەندە يامغۇر يېغىشقا باشلىدى، يامغۇر ئۇدا تۆت كۈن ياغدى، خېبېيغا بارغاندا، قوي تېرىلىرى سۇغا چىلىشىپ بۇزۇلۇپ كەتكەنىدى. يۈسۈپ بىرنەچچە زاۋۇتنى ئىزدەپ بارغان بولسىمۇ، بىرسىمۇ ئېلىشنى خالىمىدى.

«ئەينى چاغدا ئاسمان ئۆرۈلۈپ چۈشكەندەكلا بولدۇم، قوي تېرىسى سېتىۋالغان پۇلنىڭ كۆپ قىسمىنى ئۇرۇق ـ تۇغقان، دوست ـ بۇرادەرلەردىن قەرز ئالغاندىم.» يۈسۈپ چېڭ گويمىڭنى ئېسىگە ئالدى، «ئەسلىدە ئۇنى زىيانىنى ئەڭ تۆۋەن چەككە چۈشۈرۈشۈم ئۈچۈن يول كۆرسىتىپ بېرەمدىكىن دەپ ئويلىغانىدىم. ئويلىمىغان يەردىن، ئۇ ماڭا 580 مىڭ يۈەن بېرىپ، قوي تېرىسىنىڭ ھەممىسىنى ئېلىپ قالدى. ئۇ ماڭا ئىچكىرى رايونلارغا بېرىپ قوي تېرىسى سېتىش تەكلىپىنى ئۆزىنىڭ بەرگەنلىكىنى، مەسئۇل بولۇشى كېرەكلىكىنى ئېيتتى».

ئۈرۈمچىگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، يۈسۈپ قەرز ئالغان پۇللىرىنى قايتۇرۇپ، يايما ئېچىپ كاۋاپچىلىق قىلدى. 2008 ـ يىلى، يۈسۈپ ئۆزىنىڭ كاۋاپخانىسىنى ئاچتى، سودىسى بارغانسېرى جانلاندى. گەرچە سودا ئالاقىسى بولمىسىمۇ، يۈسۈپ بىلەن چېڭ گويمىڭ يەنىلا ئالاقىنى ساقلاپ، ھەر ئايدا دېگۈدەك تېلېفونلىشىپ تۇردى. ھەر يىلى چېڭ گويمىڭ شىنجاڭغا كېلىپ قوي تېرىسى يىغقاندا، يۈسۈپ ئۇنىڭغا ياردەملىشىپ مال مەنبەسى تېپىپ بەردى.

2016 ـ يىلىنىڭ بىر كۈنى، يۈسۈپ تېلېفوندا چېڭ گويمىڭنىڭ يېقىنقى ئەھۋالىنى سورىدى. بىرھازا گەپنى ئەگىتكەندىن كېيىن، چېڭ گويمىڭ يۈسۈپكە ھەممە ئەھۋالنى ئېنىق ئېيتىپ، سودىدا زىيان تارتقانلىقى، زاۋۇتىنىڭ تاقالغانلىقى، قەرز بەرگەن پۇللىرىنى قايتۇرۇپ كېلەلمىگەنلىكى، يەنە باشقىلارغا 500 مىڭ يۈەندىن كۆپرەك قەرز بولۇپ قالغانلىقىنى ئېيتىپ بەردى. يۈسۈپ چېڭ گويمىڭنى ئۆزى بىلەن بىللە ئىشلەشكە تەكلىپ قىلدى، «ئەينى چاغدا ئۇ ماڭا ياردەم قىلمىغان بولسا، مېنىڭ بۈگۈنكى كۈنۈم بولمايتتى».

2017 ـ يىلى، چېڭ گويمىڭ ئۈرۈمچىگە كېلىپ، يۈسۈپنىڭ كاۋاپخانىسىدا دۇكان باشلىقى بولدى. يۈسۈپ ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنىڭ ئۈلگە كۆرسىتىشى بىلەن چېڭ گويمىڭ ناھايىتى تېزلا زىققا گۆش ئۆتكۈزۈش، كاۋاپ پىشۇرۇش، سامسا تۈگۈش، سامسا يېقىشنى ئۆگىنىۋالدى. چېڭ گويمىڭنىڭ خاتىرجەم تۇرۇشى ئۈچۈن، يۈسۈپ ئۆزىنىڭ بىر يۈرۈش كۆچۈرۈپ ئولتۇراقلاشتۇرۇش ئۆيىنى ئۇنىڭ ئولتۇرۇشىغا بەردى. ئىككىنچى يىلى، چېڭ گويمىڭنىڭ خوتۇنىمۇ ئۈرۈمچىگە كېلىپ، يۈسۈپنىڭ يېڭى ئاچقان سامسىخانىسىدا دۇكان باشلىقى بولدى. «تاماق، ياتاقنى ئۇكام كۆتۈردى. ھەر يىلى ئىككىمىز يەنە 100 مىڭ يۈەن كىرىم قىلالايمىز».

«مەن يوق چاغدا، ئۇلار دۇكاننى ناھايىتى تەرتىپلىك باشقۇرىدۇ.» يۈسۈپنىڭ ئېيتىشىچە، قەرزلەرنى تۆلەپ بولغاندىن كېيىن، چېڭ گويمىڭ ئەر ـ خوتۇن ئەگەر ئۈرۈمچىدە داۋاملىق قېلىشنى خالىسا، ئۇ يەنە بىر دۇكان ئېچىپ ئۇلارنىڭ باشقۇرۇشىغا تاپشۇرىدىكەن.

(بېشى 1 ـ بەتتە)

بىر قېتىم دوستى مۇزەپپەر مۇختەر بىلەن پاراڭلاشتى، مۇزەپپەرنىڭ باسما، كۆرگەزمىگە ئالاقىدار شىركەت قۇرۇش ئويى بار ئىدى، لېكىن مەبلىغى يېتىشمەيتتى، يەنە كەسپىي لايىھەلەش خادىمغا ئېھتىياجلىق ئىدى. بۇ ئوي قاسىمجاننىڭ ئويلىغىنى بىلەن بىر يەردىن چىقتى، ئۇ كومپيۇتېردا لايىھەلەشنى ناھايىتى ياخشى كۆرىدىغان بولۇپ، ئۆزلۈكىدىن ئۆگىنىۋاتقىنىغا خېلى ئۇزاق بولغانىدى. شۇنىڭ بىلەن ئىككىيلەن تېز ۋە ئاسانلا پۈتۈشۈپ، ئورتاق مەبلەغ چىقىرىپ ھازىرقى شىركەتنى تەشكىللەپ قۇردى، مۇزەپپەر سىرتقا چىقىپ كەسپىي ئىشلارغا قاتراشقا مەسئۇل بولدى، قاسىمجان كومپيۇتېردا لايىھەلەشكە ۋە ئىشخاندىكى كەسپىي ئىشلارغا مەسئۇل بولدى. بۇلتۇر 4 ـ ئايدا، ئۇلار 90 كۋادرات مېترلىق بىر يۈرۈش ئىشخانىنى ئىجارىگە ئالدى، ناھايىتى تېزلا شىركەت تىجارەت باشلىدى.

«ھەممە ئىشنىڭ باشلىنىشى تەس بولىدۇ، يېڭىلا تىجارەت باشلىغاندا كەسپىي ئىشلار ئانچە كۆپ بولمىدى. بىراق بىز كۆڭۈل قويۇپ ئىشلىسەكلا، چوقۇم ياخشى بولۇپ كېتىدىغانلىقىغا قەتئىي ئىشىنەتتۇق.» قاسىمجاننىڭ مۇخبىرلارغا ئېيتىشىچە، دەرۋەقە كېيىنكى يېرىم يىلغا كەلگەندە، شىركەتنىڭ كەسپىي ئىشلىرى تەدرىجىي كۆپىيىشكە باشلىغان.

چۈنكى ئاساسلىق كەسىپ لايىھەلەش بولغاچقا، قاسىمجان دائىم بىر قىسىم لايىھەلەش تور بېكەتلىرىنى كۆرەتتى، لايىھەلەش جەھەتتىكى بىر قىسىم كىتابلارنى ئوقۇيتتى. زامانىۋى لايىھەلەش ئۇسلۇبى، لايىھەلەش ئېقىمى ھەم لايىھەلەش ئىدىيەسى تىلغا ئېلىنسىلا، قاسىمجان ناھايىتى ھاياجانلىناتتى. «كومپيۇتېردا لايىھەلەشنىڭ كەسپچانلىقى كۈچلۈك، لايىھەلەش ئىدىيەسىنىڭ يېڭىلىنىشى ناھايىتى تېز، ئەگەر ئۆگىنىشكە ئەھمىيەت بەرمىسەك، دەۋر تەرەققىياتىغا يېتىشەلمەيمىز.» قاسىمجان مۇنداق دېدى: لايىھەلەش ئېقىمىغا يېتىشىپ ئۆگىنىپ، خېرىدارلارنىڭ ئېھتىياجىنى چۈشەنگەندىلا، ئاندىن خېرىدارلار رازى بولغۇدەك ئەسەرلەرنى ۋۇجۇدقا چىقىرالايمىز.

ئەمدىلا قوبۇل قىلغان كۆرگەزمە لايىھەلەش لايىھەسىنى تېزدىن پۈتتۈرۈش ئۈچۈن، قاسىمجان ئۇدا بىر ھەپتە ئىسمىنا قوشۇپ ئىشلەپ، ھەر كۈنى ئۆيىگە ناھايىتى كەچ قايتتى. «ۋاقىت يەنىلا يېتەرلىك ئىدى، قاسىمجان بۇنداق جاپالىق ئىسمىنا قوشۇپ ئىشلىمىسىمۇ تامامەن بولاتتى، لېكىن ئۇ مانا مۇشۇنداق تىرىشچان ئادەم» دېدى مۇزەپپەر.

تىرىشىپ ئۆگىنىش كۆزنى يوغان ئېچىش

قاسىمجان ئىلگىرى ئۈرۈمچىدە داجۇەندە ئوقۇغان، ئوقۇش پۈتكۈزگەندىن كېيىن كومپيۇتېرنى ناھايىتى ياخشى كۆرگەچكە، بىر يۇمشاق دېتال تېخنىكىسى شىركىتى ئاچقان بولۇپ، تىجارىتى يامان ئەمەس ئىدى. قاسىمجانمۇ باشقا ياشلارغا ئوخشاش تورغا چىقىشنى ياخشى كۆرەتتى، بىر قېتىم ئۇ يان تېلېفون ئويناۋاتقاندا تۇيۇقسىز بىر تور ئادرېسى چىقىپ قالغان، ئۇ چېكىپلا كۆرگەن. «ئەينى چاغدا بۇنىڭ بىر دىنىي ئەسەبىي ئىدىيەنى تارقىتىدىغان تور بېكىتى ئىكەنلىكىنى تونۇپ يېتەلمىدىم، ئۇنىڭدىكى مەزمۇنلارغا مەپتۇن بولۇپ، خەۋپلىكلىكىنىمۇ تونۇپ يېتەلمىدىم» دېدى قاسىمجان ئەسلەپ.

شۇنىڭدىن كېيىن قاسىمجان يان تېلېفونىنى ئاچسىلا، شۇنىڭغا ئوخشاش تور بېكەتلەرنى كۆرىدىغان بولغان. ۋاقىت ئۆتكەنسېرى، ئۇ تور بېكەتلەر تارقاتقان ئاشۇ ئەسەبىي ئىدىيەلەرنى ئېتىراپ قىلىشقا باشلىغان، ئىش ـ ھەرىكىتىمۇ ئاستا ـ ئاستا ئۆزگىرىش بولغان.

دوستلىرى ئۇنى بىللە سىرتقا چىقىپ يىغىلىش ئۆتكۈزۈشكە تەكلىپ قىلسا، ئازراق ھاراق ئىچمەكچى بولغاندا، ئۇلارنى ئېغىز ئاچقۇزماي، ئۆكتەملىك بىلەن ئەيىبلەپ، كۆپچىلىكنىڭ كۆڭۈلسىز تارقىلىپ كېتىشىگە سەۋەبچى بولغان، دوستلىرىنىڭ ھەممىسى ئۇنى ئۆزگىرىپ غەرەز ئۇقمايدىغان بولۇپ قاپتۇ دەپ ھېس قىلىپ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئويناشنى خالىمىغان، ئەمما قاسىمجان بۇنىڭغا پىسەنت قىلماي، ئەكسىچە تور بېكەتلەردىكى ئەسەبىي ئىدىيە بار بولغان ئۈن ـ سىنلارغا بارغانسېرى مەپتۇن بولۇپ قالغان، شىركەتنىڭ سودىسىمۇ بىراقلا تۆۋەنلەپ كەتكەن.

ئوغلىنىڭ ئىش ـ ھەرىكىتىنىڭ بارغانسېرى قىلىپتىن چىقىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قاسىمجاننىڭ ئاتا ـ ئانىسىنىڭ بېشى قاتقان، ئانىسى كۆز يېشى قىلىپ تۇرۇپ نەسىھەت قىلغان، بىراق قاسىمجاننىڭ ئەسلا قۇلىقىغا كىرمىگەن. ئامالسىزلىقتىن ئاتا ـ ئانىسى مەھەللە كادىرىدىن ياردەم سورىغان. مەھەللە كادىرىنىڭ كۆپ قېتىم نەسىھەت قىلىشى بىلەن قاسىمجان تىزىمغا ئالدۇرۇپ خوتەن شەھەرلىك كەسپىي ماھارەت تەلىم ـ تەربىيە مەركىزىگە كېلىپ ئۆگىنىشكە قاتناشقان.

تەربىيەلەش مەركىزىدە، قاسىمجان چۈشتىن ئەمدىلا ئويغانغاندەك بولغان. ئۆگىنىش ئارقىلىق قاسىمجان ئۇرغۇن كىشىنىڭ دىنىي ئەسەبىي ئىدىيەنىڭ زەھەرلىشىگە چوڭقۇر ئۇچراپ، ئائىلىسىنىڭ خانىۋەيران بولغانلىقىنى بىلگەن. ئۇ شۇندىلا ئۆزىنىڭ تىك يار لېۋىدە تۇرۇۋاتقانلىقىنى، ئەگەر مۇشۇنداق كېتىۋەرسە، ئاقىۋىتىنى تەسەۋۋۇر قىلغىلى بولمايدىغانلىقىنى چۈشەنگەن. «‹ئۈچ خىل كۈچ› تور بېكەتلىرىدىكى ئاشۇ سىن، ئۈنلەردىن پايدىلىنىپ، ئادەمنى پۇقرالارنى ئالداپ، ئۆزلىرىنىڭ خۇيپىيانە غەرىزىگە يەتمەكچى بولىدۇ.» قاسىمجان مۇنداق دېدى: ئىلگىرى تولىمۇ ھاماقەت ئىكەنمەن، بەختكە يارىشا ۋاقتىدا يار لېۋىدىن قايتتىم.

كۆزنى يوغان ئېچىپ، ئەسەبىي ئىدىيەنىڭ ماھىيىتىنى ئېنىق تونۇپ، قاسىمجان تەربىيەلەش مەركىزىدە ئاكتىپ ئىلگىرىلەيدىغان، تىرىشىپ ئۆگىنىدىغان بىر ياخشى ئوقۇغۇچىغا ئايلانغان. ئۇنىڭ دۆلەت ئورتاق تىل ـ يېزىق سەۋىيەسى ئەسلىدىنلا يامان ئەمەس بولۇپ، ئۆگىنىش ئارقىلىق ئىقتىدارى يەنىمۇ ئۆسكەن. ئۇ «كىچىك يېتەكچى» بولۇپ، ھەر كۈنى باشقا تەربىيەلەنگۈچىلەرنى دۆلەت ئورتاق تىلدا كىتاب ئوقۇشقا يېتەكلىگەن. قاسىمجان يەنە لېكسىيە سۆزلەشكە ئاكتىپ قاتنىشىپ، دائىم ھەرقايسى مەھەللە، يېزا ـ كەنتلەرگە بېرىپ، ئۆزىنىڭ ئۆگىنىش ـ تۇرمۇش، تەسىرات ـ ھاسىلاتلىرىنى بايان قىلغان، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ھېكايىلىرىنى سۆزلىگەن. «بىرىنچى قېتىم ناھايىتى جىددىيلەشتىم، كېيىن كۆپچىلىكنىڭ بىزنىڭ لېكسىيەمىزنى ناھايىتى ئېتىراپ قىلغانلىقىنى بايقىدىم. مېنىڭچە، قىلغان ئىشىمنىڭ ناھايىتى قىممىتى بار» دېدى قاسىمجان.

پۇل تاپقاندىن كېيىن ئۆي ـ ئوچاقلىق بولۇشنى ئويلاش

«بۇ يىل بىز ياخشى ئىشلىشىمىز كېرەك.» قاسىمجان مۇنداق دېدى: 3 ـ ئاينىڭ ئاخىرى ئىش ئەسلىگە كېلىپلا، شىركەت 300 نەچچە مىڭ يۈەنلىك تۈرگە خېرىدار بولدى.

شىركەت ئوتتۇرا، كىچىك كارخانىلارنىڭ ئىشنى، ئىشلەپچىقىرىشنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشنى قوللايدىغان نۇرغۇن ئېتىبار سىياسەتتىن بەھرىمەن بولدى. «ئەمدىلا خېرىدار بولۇپ مەبلەغ يېتىشمەي بېشىمىز قېتىپ تۇرغاندا، ياردەم ئۈسۈملۈك قەرز پۇل ئىلتىماس قىلغىلى بولىدىغانلىقىنى بىلدۇق. بىز دەرھال ئىلتىماس قىلدۇق، ناھايىتى تېزلا 350 مىڭ يۈەن قەرز پۇل ھېساباتقا كىردى، شىركەتنىڭ جىددىي قىيىنچىلىقى ھەل بولدى.» قاسىمجان مۇنداق دېدى: بۇنىڭدىن باشقا، شىركەتنىڭ بېجىمۇ خېلى كۆپ كېمەيتىلدى، كەچۈرۈم قىلىندى. دوستلىرىم بىلەن بىر ـ بىرىمىزنى رىغبەتلەندۈردۇق، دۆلەتنىڭ ياخشى سىياسىتىنىڭ قوللىشى بولغاچقا، بىز بۇ يىل شىركەتنىڭ تىجارەت سوممىسىنى 1 مىليون يۈەنگە يەتكۈزۈشنى تىرىشىپ قولغا كەلتۈرمەكچى.

«شىركەتتە ھازىر پەقەت رەڭسىز باسما ماشىنىسىلا بار، كەسىپ مۇقىملىشىپ، كىرىم ئاشقاندا، بىز ئۈسكۈنىلەرنى يېڭىلاپ، يەنە بىر رەڭلىك باسما ماشىنىسنى كىرگۈزمەكچى بولۇۋاتىمىز» دېدى قاسىمجان تولۇق ئىشەنچ بىلەن.

بۈگۈنكى كۈندە قاسىمجاننىڭ ئاتا ـ ئانىسى غەم قىلىدىغان ئىشتىن ئۇنى ئۆي ـ ئوچاقلىق قىلىشلا قالدى. «بۇ يىل پۇل تېپىپ، مۇشۇ ئىشنى ئويلىشىمەن.» لايىق تېپىش تىلغا ئېلىنغۇدەك، قاسىمجان كۈلۈپ تۇرۇپ مۇنداق دېدى: ئىلگىرى ھاماقەت بولغاچقا، ئاتا ـ ئانامنى كۆپ غەمگە سالغانىدىم، بۇنىڭدىن كېيىن ئۇلارنى يەنە غەم قىلدۇرمايمەن. ياخشى ئىشلەپ، كۆپ پۇل تېپىپ، ئاتا ـ ئانامغا ۋاپادار بولۇپ، كەسىپ ۋە ئائىلىنىڭ ھەر ئىككىسىگە دەخلى يەتكۈزمەسلىكنى تىرىشىپ قولغا كەلتۈرىمەن.

(بېشى 1 ـ بەتتە)

توكسكلىت بىلەن ئون نەچچە مىنۇتتىلا ئۆيىگە بارالايمەن، ئاتا ـ ئانامنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىشقىمۇ دەخلى يەتمەيدۇ. خىزمەت قىلغان بىر يىلدىن كۆپرەك ۋاقىتتا، مەن 10 مىڭ يۈەندىن كۆپرەك پۇل ئامانەت قويدۇم، يەنە ئۆزۈمگە خېلى كۆپ زىبۇ ـ زىننەت، گىرىم بۇيۇملىرى ۋە كىيىم ـ كېچەك سېتىۋالدىم».

ئاقتۇ ناھىيەلىك نامراتلارنى يۆلەش ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى ۋاڭ چىڭيۇڭ مۇخبىرغا مۇنداق دېدى: پۈتۈن ناھىيەدە 22 نامراتلارنى يۆلەش سېخى بار، «باغچە رايوندىكى زاۋۇت+تەۋەلىك رايوندىكى زاۋۇت+كەنت قورۇغان زاۋۇت» ئەندىزىسى ئارقىلىق، دېھقانلار كەسىپ ئىشچىلىرىغا ئايلىنىپ، كىرىمنى مۇقىم ئاشۇردى.

نامراتلارنى يۆلەش سېخىدا خىزمەت قىلىۋاتقان بارغانسېرى كۆپ نامرات ئاماا «بىر ئادەم ئىشقا ئورۇنلاشسا، پۈتۈن ئائىلە نامراتلىقتىن قۇتۇلۇش»نى ئىشقا ئاشۇرۇپلا قالماي، بەلكى ئۆزىگە تېخىمۇ ئىشەنچلىك بولدى، كەلگۈسىگە نىسبەتەن ئىشەنچكە تولدى.

تەربىيەلىنىش ھەققىدە توختىلىش: ئۆزىدە بىر ئارتۇقچىلىق يېتىشتۈرۈش

2017 ـ يىلى، ھۆرگۈل تۇرسۇن ئائىلىسى يەنىلا بارىن يېزىسىنىڭ قورغان كەنتىدىكى نامرات ئائىلە ئىدى. ئەتراپتىكى قوشنىلىرىنىڭ تۇرمۇشىنىڭ بارغانسېرى ياخشىلىنىۋاتقانلىقىنى، ئەمما ئۆزىنىڭ ئائىلىسىنىڭ تۇرمۇشىنىڭ غورىگىل ئۆتۈۋاتقانلىقىنى، توڭلاتقۇ، كىر ئالغۇ سېتىۋالالمايۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ھۆرگۈلنىڭ كۆڭلىدە تەن بەرگۈسى كەلمىدى. ئىشىك ئالدىدا قۇرۇلغان نامراتلارنى يۆلەش سېخىدىن ھۆرگۈل نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ بېيىش ئۈمىدىنى كۆردى، ئۇ قىلچە ئىككىلەنمەي يېزىدا ئۇيۇشتۇرۇلغان تېخنىكا تەربىيەلەش كۇرسىغا تىزىملىتىپ قاتناشتى.

دېھقانلار ئىشچىغا ئايلاندى، سېخ دەرسخانا بولدى. «ئىش ئورنىغا چىقىدىغان بارلىق ئىشچىنى ئاۋۋال يېرىم ئاي تېخنىكا جەھەتتىن تەربىيەلەيمىز.» بارىن يېزىسىنىڭ مۇئاۋىن يېزا باشلىقى جاڭ بو مۇنداق دېدى: «بىر ئارتۇقچىلىق بولسىلا، مۇقىم ئىشقا ئورۇنلىشىشتا ئاساسى بار بولىدۇ».

2019 ـ يىلى 7 ـ ئايدا، تەربىيەلەشتە لاياقەتلىك بولغان ھۆرگۈلنىڭ ئارزۇسى ئىشقا ئېشىپ، ئاقتۇ ناھىيەسىدىكى بىر ئېلېكترون شىركىتىنىڭ خىزمەتچىسى بولدى. ئىقتىسادتا مۇستەقىل بولغان ئۇ، ئائىلىسىدە «يېرىم دۇنيا»لىق رولىنى جارى قىلدۇردى. «مەن ئۆيگە كىر ئالغۇ، تېلېۋىزور سېتىۋالدىم، يەنە ئاتا ـ ئانامغا پۇل بەردىم، بالىلارنىڭ تەربىيەلىنىش ھەققىنى تاپشۇردۇم ...» ھۆرگۈل بارماقلىرىنى پۈكۈپ ھېسابلاپ بەردى.

ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش بويىچە تېخنىكىلىق تەربىيەلەش قىيىنچىلىقى بار ئاممىنى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش يولىدا تېخىمۇ مۇقىم مېڭىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلدى. مۇخبىرنىڭ ئىگىلىشىچە، ئاقتۇ ناھىيەسى يېزا ئىگىلىكى، يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى، ئائىلالار بىرلەشمىسى، كەسپىي تولۇق ئوتتۇرا(تېخنىكا مەكتەپلىرى) قاتارلىق تەربىيەلەش بايلىقلىرىنى بىرىكتۈرۈپ، كارخانا تەربىيەلەش ئاپپاراتلىرىنىڭ رولىنى جارى قىلدۇرۇپ، مەركەزلىك تەربىيەلەش بىلەن تارقاق تەربىيەلەشنى بىرلەشتۈرۈش شەكلىنى قوللىنىپ، زاپاس تىپتىكى خىزمەت تېخنىكىسى بويىچە تەربىيەلەش، كارخانا زاكاز قىلىش تىپىدىكى ئىش ئورنىنى بېكىتىپ تەربىيەلەش ۋە ئىشقا ئورۇنلىشىشقا يېتەكلەش تىپىدىكى تەربىيەلەشنى زور كۈچ بىلەن قانات يايدۇرغان، بۇ يىل جەمئىي تەربىيەلەنگەن ئەمگەك كۈچى 13 مىڭ ئادەم قېتىمدىن ئاشقان.

تەرەققىياتنى كۆزلەش: ئىچكى ھەرىكەتلەندۈرگۈچى كۈچنى ئۇرغۇتۇش

«ئەتراپتىكى دوستلىرىم، قوشنىلىرىمنىڭ سىرتقا چىقىپ ئىشلەپ پۇل تېپىۋاتقانلىقىنى، ئۇلارنىڭ كۈندىن ـ كۈنگە روھلىنىپ كېتىۋاتقانلىقىنى، تۇرمۇشىنىڭ كۈندىن ـ كۈنگە ياخشىلىنىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، مېنىڭمۇ ئۇلارغا ئوخشاش بولغۇم كەلدى.» رۇقىيەم ياسىن بالدۇرلا كۆڭلىدە مۇشۇنداق ئىرادىگە كەلدى.

ئادەم نامرات بولسىمۇ ئىرادىسىنى يوقاتسا بولمايدۇ، نامراتلارنى يۆلەشتە جەزمەن ئاۋۋال ئىرادە جەھەتتىن يۆلەش كېرەك. ئاقتۇ ناھىيەسى تۈرلۈك تاراتقۇ سۇپىلىرىدىن، ھەر دەرىجىلىك لېكسىيە سۆزلەش كۈچلىرىدىن كەڭ پايدىلىنىپ، پارتىيەنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش سىياسىتى، نامراتلارنى يۆلەش بىلىملىرى، نامراتلارنى ئازايتىش ھېكايىلىرىنى ئاممىغا سۆزلەپ بېرىپ، نامرات ئاممىنى ئىككى قولغا تايىنىپ «نامراتلىق يىلتىزىنى قومۇرۇپ تاشلاش»، «نامراتلىق قالپىقىنى ئېلىۋېتىش»كە يېتەكلىدى.

رۇقىيەمنىڭ ئىشەنچى ۋە ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچى كۆپ قېتىملىق لېكسىيە سۆزلەشتە تەدرىجىي مۇستەھكەملەندى. 2019 ـ يىلى 8 ـ ئايدا زاۋۇتقا كىرىپ خىزمەت قىلغاندىن كېيىن، قىسقىغىنا نەچچە ئايدىلا پىششىقان ئىشچىغا ئايلاندى.

سىم ئوراش كۆپ مەشىق قىلغانسېرى ماھىرلىشىدىغان خىزمەت، «مەن ھازىر ھەر كۈنى دەسلەپ ئىشقا چۈشكەنگە قارىغاندا نەچچە ئون يۈەننى كۆپ تاپىمەن.» رۇقىيەم ئۆزىگە ئىشەنگەن ھالدا مۇنداق دېدى: «تىرىشىش ئارقىلىق، بەختلىك تۇرمۇشنى كۆرەش قىلىپ يارىتىشقا بولىدۇ».

نامراتلارنى يۆلەش سېخىدىن تارالغان كۈلكە سادالىرى ئىقتىسادتا مۇستەقىل بولغاندىن كېيىنكى ئىپتىخارلىق تۇيغۇسى، شۇنداقلا كەلگۈسى تۇرمۇشقا بولغان تەلپۈنۈشتىن كەلگەن.